

۲۱۷۰

دانشگاه تهران

دانشکده بهداشت

پایان نامه

برای دریافت درجه فوق لیسانس

علوم بهداشتی (M.S.P.H)

در رشته : داروهای بیمارستانها

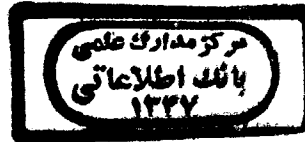
موضوع :

بررسی رضایت حرفه‌ای در میان پرستاران شاغل در بیمارستانهای دانشگاه تهران

استاد راهنما : دکتر منوچهر محسنی

نگارش : سید اسماعیل فاطمی زاده

سال تحصیلی ۱۳۵۸-۵۷

۲۱۷۰

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
	<u>فصل اول . کلیات</u>
۱	پیش گفتار
۵	پیشینه خدمات پرستاری در ایران
۲۳	فرضیه‌ها
۲۵	روش بررسی و جمع آوری اطلاعات
۳۰	روش تجزیه و تحلیل و استنتاج
۳۶	ویژگیهای عمومی جامعه مورد بررسی
	<u>فصل دوم . رضایت حرفه‌ای</u>
۳۹	۱- رضایت حرفه‌ای و ویژگیهای فردی
۵۴	۲- رضایت حرفه‌ای و ویژگیهای خانوادگی
۷۰	۳- رضایت حرفه‌ای و مسائل تحصیلی و آموزشی
۷۷	۴- رضایت حرفه‌ای و محیط کار
۸۵	۵- رضایت حرفه‌ای و گرایشهای شغلی
۱۰۵	خلاصه و نتیجه
۱۰۷	پیشنهادات
۱۱۱-۱۱۲	خلاصه انگلیسی
۱۱۳	منابع و ماخذ

۱۱۷۰

تشکر

با سپاس فراوان از استاد ارجمند آقای دکتر منوچهر محسنی که به عنوان استاد راهنما در همه حال از ارشاد این جانب در ریخ نورزیدند تشکر میکنم.

از آقایان دکتر کاظم محمد و دکتر فیروز آزرگهان در گروه آمار زیستی و بهداشتی که در مراحل بررسی در جهت رعایت اصول آماری رهنمونم بودند سپاسگزارمیشم از مدبران و خانمهای مدیریت پرستاری بیمارستانهای مورد بررسی در جهت موافقت و همکاری در توزیع پرسشنامه های مربوط در بین پرستاران واحدهای خود و از کلیه پرستارانیکه به سئوالات پرسشنامه بررسی حاضر پاسخ داده و اطلاعات اساسی را برای نتیجه گیری در اختیارم قرار دادند سپاسگزارمیشم.

بنام خدا

فصل اول - کلیات

پیش‌گفتار

همزمان با پیشرفت علم و تکنولوژی، علم پزشکی نیز ترقی نمود و بیماریهای گوناگون شناخته شد و با استفاده از کارابزارهای جدید تغییرات زیادی در روشهای درمانی و بهداشتی بوجود آمد و با افزایش تقاضا برای رفع این نیازها بیمارستانهای مجهز فراهم و مورد بهره برداری قرار گرفت و ارائه خدمات پزشکی بوسیله نیروی انسانی شاغل در رشته‌ها و تخصص‌های مختلف در این مراکز انجام میشود که جامعه برای تعلیم و تربیت آنان سرمایه‌گذاری کرد و میکند و اگر بنا باشد پس از فراغ از تحصیل جامعه نتواند آنطوریکه باید از تخصص این افراد بنحویکه مطلوب بهره‌گیرد، از نظر اقتصادی لطمه به جامعه وارد می‌آید.

بخشی از این نیروی انسانی پرستاران میباشند که نقش آنها در امر درمان و بهداشت بسیار مؤثر است. البته باید اشاره کرد که شرایط خاص پرستاری در رابطه با نوع جامعه و تحت تاثیر عوامل زیر متفاوت است.

- شرایط خاص زنان و آزادیهای فردی واجتماعی آنها.

- شناخت پرستاری بعنوان يك حرفه .

- ارائه خدمات پرستاری در قالب يك خدمت اجتماعی (۲)

لازمست باین نکته نیز اشاره شود که چون در جامعه متحول حاضر وظایف افراد و گروهها بسرعت دستخوش تغییرات سریع میباشد و این تغییرات به ساختمان کلی جامعه منتقل میشود و نه تنها پرستار بلکه هیچکس نمیتواند در امور فردی، شغلی و اجتماعی خود از اثر این تغییرات سریع برکنار بماند از این روست که امروز دیگر پرستاری محدود به فعالیتهای پرستار در بیمارستان و احیاناً به آنچه که تحت عنوان مراقبتهای پرستاری خوانده میشود محدود نمیگردد .

حرفه پرستاری بخصوص با وظایفی که امروزه از سوی پیشگیری اهمیت پیدا کرده بصورت يك خدمت اجتماعی مهم درآمده و مفهوم پرستاری بیمارستانی را تنها بعنوان قسمتی از وظایف با بهداشت جامعه مورد توجه و بررسی قرار میدهد . (۲) علی الرغم افزایش نسبی تعداد پرستاران در کشور هنوز اکثر موسسات خدمات درمانی موجود، از نظر کادر پرستاری در مضیقه هستند و این امر یکی از مشکلات خدمات درمانی در ایران است بطوریکه بر اساس آمار موجود تعداد پرستاران و ماما های کشور در سال ۱۳۵۵ حدود ۶۹۰۰ نفر بوده اند . (۴)

در مورد اهمیت موضوع مورد بررسی باید اشاره کرد که با شناخت خصوصیات پرستاران موجود

و کوشش در جهت ایجاد رضایت شفلی بیشتر و رفع پاگاهش نارسائیها و مشکلات موجود و انتخاب افراد شایسته از بین داوطلبان ورود باین رشته و سرمایه گذاری برای تربیت آنان، بازده کارپرستاری بالا رفته و از طول مدت اقامت بیماران در بیمارستانها و مراکز درمانی کاسته و تاثیر بسزائی در جلب رضایت بیماران و سایر افراد جامعه خواهد داشت و از طرفی عرضه خدمات درمانی و بهداشتی در جامعه گسترش مییابد و سطح بهداشت و درمان ارتقاء یافته و در نهایت افراد جامعه از رفاه اجتماعی نسبی برخوردار خواهند شد.

با مروری به بررسی های موجود در ایران ملاحظه میشود مطالعه ای از این دیدگاه در مورد پرستاران انجام نگرفته است، ولی باید اشاره کرد که در مورد بررسی بوسیله اعضا هیات علمی دانشکده بهداشت دانشگاه تهران راجع به پرستاری بشرح زیر انجام شده است:

۱- تحقیقی پیرامون "ویژگیها و مسایل تحصیلی- حرفه ای دانشجویان پرستاری"

توسط دکتر منوچهر محسنی با همکاری پرویز کمالی.

۲- تحت عنوان "ویژگیهای اجتماعی و عقاید دانش آموزان بهیاری در مقایسه با"

دانشجویان پرستاری" بوسیله دکتر فروغ شفیمی و پرویز کمالی.

دلیل انتخاب موضوع مورد بررسی رامیتوان چنین توجیه نمود که پژوهشگریس از گذراندن
دروس نظری در رشته اداره امور بیمارستانها و طی انجام مدت شش ماه کارآموزی در قسمت
های مختلف در بیمارستان امام خمینی (پهلوی سابق) و دکتر محمد مصدق (دکتر اقبال -
سابق) مشاهده میکند پرستاران در بیمارستان دارای نقش حساسی میباشند ، لذا
آگاهی هرچه بیشتر مردم پریت بیمارستان با خصوصیات و رضایت شفلی و سایر مسائل
حرفهای این طبقه بهتر میتواند همکاری متقابل این طبقه را که در نهایت باعث
هماهنگی و پیشبرد امور جاری بیمارستان میگردد ، بخود جلب نماید . بدین منظور
انجام این بررسی بعنوان رساله انتخاب گردید .

انگیزه و هدف از انتخاب موضوع مورد مطالعه احتیاج در بررسی مساله روز (در زمان -
بررسی) احتیاج عملی در پیش بینی و آینده نگری و ارائه خدمات در این زمینه میباشد
بعبارت دیگر بازیابی و شناخت خصوصیات پرستارانی است که دارای رضایت و بیاعتماد
رضایت شفلی میباشند ، بمنظور ارائه پیشنهاد در زمینه چگونگی انتخاب و اطلبان
ورود به رشته پرستاری و افزایش نیروهای سوق دهنده و کاهش نیروهای بازدارنده در -
جهت ایجاد رضایت شفلی بیشتر و در نهایت تغییر رفتار و بازده پرستاری ، در ارتباط
با بیمار ، کادر پزشکی ، پیراپزشکی و کارکنان بیمارستان میباشد .

پیشینه خدمات پرستاری در ایران

نخستین جوانه‌های پرستاری بی تردید با علم پزشکی زده شده است و پزشکی نیز از زمانی آغاز می‌شود که انسان در صدد رفع بیماری از خود برآمده است.

با مروری بر تاریخ طب آشکار می‌شود که خدمات پرستاری نیز در قرون متمادی جزو لاینفک خدمات درمانی و بهداشتی بوده و در این زمینه نقش حساسی را بعهده داشته است. در زمان ایران هخامنشی هیچ کشوری رانی توان یافت که مانند ایران در امر بهداشت پیشرفت چشمگیری داشته باشد و این امر توجه در زمان اشکانیان رومیه افول می‌گذارد ولی در دوران ساسانیان با تاسیس دانشگاه جندی شاپور ایران مجدداً عظمت علمی خود را بدست می‌آورد. تا قبل از سلسله ساسانیان اغلب پرستاری بیماران توسط افراد خانواده بیمار و یا غلامان و کنیزان در منزل صورت می‌گرفت ولی در عصر ساسانیان و نخستین سالهای اشاعه اسلام یکی از دروس دانشگاه جندی شاپور طرز مراقبت و مواظبت از بیمار بود که همزمان با تشخیص بیماری و مداوای آن تدریس می‌گردید. (۱۱)

با گذشت زمان و بر حسب نیاز جامعه بیمارستانها ایجاد گردیدند و خدمات پرستاری توسط خود بیماران، نیکوکاران و گروههای مذهبی انجام میشد و بطور کلی حرفه پرستاری آزاد بود و افراد می‌توانستند بدون قید و شرط بدان اشتغال ورزند.

گروههای مذهبی امریکایی اولین دسته از افرادی بود که در سال ۱۲۹۴ (هـ - ش) در

بارہ تعلیم پرستاری و تاسیس مدارس نوین در ایران اقداماتی نمودند که اولین مدرسه پرستاری را در ارومیه (رضائیه) گشودند و بعد از آن آزاد می زنان را و طلب چندینی داشتند و یکسال بعد به تبریز انتقال یافت و پس از چهار سال تحصیل در سال ۱۳۱۹ برای اولین مرتبه چهار نفر ایرانی فارغ التحصیل شدند. تدریجا گروههای مذهبی امریکائی در شهرهای رشت، قهرمان شهر (کرمانشاه سابق)، همدان و مشهد بیمارستانهای دایر نمودند و برای بیمارستانها آموزشگاههای پرستاری تاسیس کردند و بعد از کمی و اطلب کسانیکه دارای تحصیلات شش ساله ابتدائی بودند در آموزشگاههای پذیرفتند و پس از چهار سال بانها مقام پرستاری میدادند. پس از گذشت چند سال بر تعداد او طلبیان افزوده شد و کسانی به آموزشگاه پذیرفته میشدند که دوره اول دبیرستان را دیده باشند. به تقلید از گروههای مذهبی امریکائی گروههای مذهبی انگلیسی هم در شهرهای اصفهان، شیراز، کرمان بیمارستانهای دایر نمودند و بعد از پرستار باروش آموزشی مدارس پرستاری - انگلستان تعلیم دادند. شرکت نفت ایران و انگلیس در سال ۱۳۱۰ یک آموزشگاه بالنسبه مجهز در بیمارستان شرکت دایر نمود که دوره تحصیل آن سه سال و شرط پذیرش به آموزشگاه تحصیلات دوره اول دبیرستان بود.

چند سال بعد از اقدامات این گروهها دولت وقت نیز با نظارت وزارت فرهنگ آموزشگاههای دایر در شهرهای تبریز و شیراز و مشهد تاسیس نمود که سالی چند دایر بود ولی همگی بعد از

تمطیل شد. * (۵)

بطور کلی امر پرستاری در کشور وضعی اسف انگیز داشت و این وظیفه را اغلب کسانی بر عهده داشتند که از فن پرستاری بی خبر بودند و تربیت لازم برای اینکار را نداشتند و اغلب باتند خوبی و پرخاشگری و ستیزه جویی، بیماران ناتوان را آزرده دل و پزشکان و جراحان درمان کننده را خشمگین و نومید می ساختند و نتیجه رنج و کوشش همه را بر باد میدادند، بنابراین این پرورش پرستار از لحاظ امر درمان در بیمارستانها از اهم مسائل بشمار می رفت. از این رو دانشگاه تهران با همکاری سازمان ملی (شاهنشاهی سابق) خدمات اجتماعی پس از مطالعات لازم اقدام به ایجاد آموزشگاه عالی پرستاری بصورت امروزی نمود و در بیست و یکم اردیبهشت سال ۱۳۲۸ در مجاور بیمارستان امام خمینی (پهلوی سابق) گشایش یافت و با هیات مربیان انگلیسی و ایرانی شروع بکار کرد و بنام دانشکده پرستاری دانشگاه تهران (آموزشگاه عالی پرستاری اشرف پهلوی سابق) نامیده شد. پس از چند سال از خدمت مربیان انگلیسی بی نیازی حاصل آمد و این مرکز بوسیله پرستاران مجرب ایرانی بکار خود ادامه داد. (۳)

احتیاج روز افزون جامعه به پرستار تحصیل کرده موجب شد روز بروز بر تعداد آموزشگاههای پرستاری افزوده شود ولی هنوز هم تعداد پرستاران برای کلیه بیمارستانهای کشور کافی نیست

* برای اطلاعات بیشتر رجوع شود به تاریخ پرستاری در ایران (شفیعی - آذر ریاحی)

واقعات وسیعی صورت گرفته است تا بر تعداد آموزشگاههای پرستاری افزوده شود .
مثلا در طی دو سال ۵۵-۱۳۵۴ تعداد آموزشگاههای پرستاری از ۳۱ به ۴۲ واحد
افزایش یافته است .
در سال تحصیلی ۵۸-۱۳۵۷ سازمان سنجش آموزش کشور اطلاعیه ای در مورد گزینش
دانشجوی پرستاری منتشر کرد * که در آن آموزشگاههایی که در تهران از طریق این
سازمان در آن سال دانشجوی پذیرفتند بشرح صفحه بعد درج شده بود .

شماره	نام مؤسسه آموزش عالی پرستاری	تعداد تقریبی پذیرش دانشجو	روزانه یا شبانه روزی بودن
۱	اشکان	۵۶	روزانه
۲	بانک ملی ایران	۴۴	"
۳	دکتر علی شریعتی (داریوش کبیر سابق)	۶۰	"
۴	رازی	۵۰	"
۵	شفا	۸۰	" و شبانه
۶	شمس پهلوی سابق	۴۵	" "
۷	زینب (فرحناز پهلوی سابق)	۴۰	شبانه روزی
۸	فیروزگر	۱۱۰	روزانه
۹	دانشکده پرستاری آزادگان (رضاشاه کبیر سابق)	۷۰	" و شبانه
۱۰	نیروی زمینی	۶۰	شبانه روزی
۱۱	نیروی هوایی	۵۰	" "
		جمع ۶۶۵ نفر	

۱۲ آموزشگاه عالی پرستاری اشرف پهلوی سابق (لازم به یادآوری است، گزینش دانشجو

در این آموزشگاه بطور اختصاصی بوده و از طریق سازمان سنجش آموزش کشور انجام نگردیده است)

در ضمن اشاره شده بود، موسسات آموزش عالی پرستاری از معرفی شدگانی که بموقع مراجعه کنند

مصاحبه و معاینه بعمل خواهد آورد و هرگاه کسی از لحاظ سلامت تن و روان واجد شرایط کافی نباشد مورد خواهد شد . بنابراین از کسانی که احتمالاً نقص در خود سراغ دارند تقاضا میشود داوطلب نشوند . مؤسسات آموزش عالی پرستاری این حق را برای خود در همه سالهای تحصیلی محفوظ میدارند که هر موقع نقص سلامتی داوطلبی کشف شود از ادامه تحصیل او جلوگیری کنند .

برنامه آموزش دانشیابی (لیسانس) پرستاری

بمنظر آگاهی باین برنامه آموزش دانشیابی پرستاری در تاریخ ۱۳۵۷/۶/۹ برای نمونه با آموزشگاه عالی پرستاری دانشکده پزشکی دکتر علی شریعتی (داریوش کبیر سابق) تماس گرفته شد و اطلاعات زیر بدست آمد :

فلسفه : تامین نیروی انسانی برای انجام مراقبتهای پرستاری بر اساس احتیاجات کشور .
هدف : هدف برنامه لیسانس آماده نمودن پرستاران برای ارائه خدمات حرفه‌ای پرستاری در هر موقعیت و شرایط بهداشتی است .

فارغ التحصیلان این برنامه دارای شایستگی و مهارتهای حرفه‌ای و همچنین توانایی طرح ریزی و اجرا و ارزشیابی مراقبتهای پرستاری برای بیماران و اجتماع را دارا بوده و نقش رهبری و آموزشی را بعهده خواهند داشت .

فارغ التحصیلان این رشته دارای شایستگی و مهارتهای زیر خواهند بود :

- ۱- تشخیص احتیاجات پرستاری و انجام مراقبتهای لازم برای بیمار و خانواده وی در زمینه‌ها و موقعیتهای مختلف با اتکاء به دانش فیزیکی ، اجتماعی ، انسانی و رفتاری ،
- ۲- بررسی مسائل پرستاری ، تعیین اولویتهای برنامه ریزی و قضاوت صحیح با استفاده از روشهای مشکل گشایی .

۳- برنامه ریزی مراقبتهای پرستاری بر اساس مشاهدات علمی و ارزشیابی نیازهای جسمی و

روانی و اجتماعی بیمار را در نظر گرفتن با زتابها و تفاوت‌های فردی او

۴- احترام به شخصیت بیمار بوسیله حفظ اسرار و حقوق فردی و اجتماعی او.

۵- رهبری، نظارت و سرپرستی اعضاء تیم پرستاری و ارزشیابی مهارت‌های پرستاری آنان.

۶- همکاری در پیشگیری و کنترل بیماری‌ها و اعتلای سلامت بیمار و خانواده او بوسیله آموزش

بهداشت پیگیری و بیماری‌یابی با استفاده از اصول یادگیری، تکاپوشناسی گروه‌ها

و روش برقراری ارتباط.

۷- توسعه معلومات حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای بوسیله مطالعه، ادامه تحصیل، پژوهش و

تحقیق و شرکت در انجمن‌ها و تشکیلات ملی و بین‌المللی.

۸- همکاری با اعضاء تیم تندرستی بمنظور هماهنگی نمودن خدمات بهداشتی و درمانی

برای بیماران و خانواده‌ آنها و ارجاع موارد لازم به سازمان‌های مسئول.

۹- تفکر انتقادی، برقرار نمودن ارتباط موثر با دیگران و قبول مسئولیت در فعالیت‌های

اجتماعی. شرایط پذیرش در برنامه لیسانس پرستاری:

۱- دارا بودن دیپلم کامل متوسطه در رشته طبیعی یا ریاضی (قبول سایر دیپلم‌های کامل

متوسطه بستگی بشروط خاص موسسه آموزش دهند دارد).

در نظام جدید آموزش دارا بودن گواهینامه پایان تحصیلات دوره دوم راهنمایی در رشته‌های

جامع و نظری و یا رشته‌های خدمات بهداشتی (بهداشتی و کودکی یاری)